

Ачилова О.Л.

СЕМАНТИКА КРАТНОСТІ В ПОЕЗІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Мета дослідження полягає в аналізі механізму формування і розгортання категорійної семантики кратності в поетичних творах Л. Українки, у визначенні елементів, які складають кратні ситуації, а також типів кратного значення.

Актуальність дослідження зумовлюється тим, що питання про категорійну кратну семантику досі не знайшло повного висвітлення в лінгвістичних працях. В українському мовознавстві не вивчено механізми утворення і функціонування кратних ситуацій.

Наукова новизна статті полягає в постановці проблеми, дослідженні виявлення функціонально-семантичної категорії кратності на рівні поетичної текстової структури.

У роботі використано описовий та класифікаційний **методи** аналізу.

Предметом аналізу статті є значення, які, приєднуючись до значень дієслівних лексем, характеризують їх за кількістю «крат» або за ознакою безперервності / переривчастості протікання дій / подій. Категорія кратності співвідносна з філософською категорією кількості, поняття якої формувалося протягом усієї історії філософії. Також слід зазначити, що мові властиве вираження цих понять.

Як відомо, у мовній семантиці кратність реалізується у двох загальнодієслівних категоріях аспектуальності: родів дієслівної дії (РДД) і виду.

У всіх теоріях аспектуальності репрезентовані РДД, пов'язані з категорійною кратною семантикою. Виділяють РДД із значенням повторювальної дії. Найчастіше семантику кратності пов'язують з багатоактивним (багатократним, повторювальним, мультиплікативним) та ітеративним РД. Проте ми вважаємо, що кратне значення може бути виражене і в інших РД: результативно-процесуальному, кумулятивному, дис-трибутивно-сумарному, кількісно-інтенсивному (за термінологією М.О. Шелякіна) тощо, проте не завжди в чистому вигляді, а лише частково.

У вираженні категорії виду семантика кратності формується як компонент процесного значення, оскільки процесність і є тією характерною рисою, яка визначає здатність дієслівної форми до вираження перерваної, кратної дії. Проте у формах доконаного виду (ДВ) семантика кратності реалізується при формуванні насамперед наочно-зразкового й сумарного видових значень [1, с. 22 – 24]. Як зазначає дослідник, у вираженні граматичного значення недоконаного виду (НДВ) семантика кратності формується на базі реалізації конкретно-процесного, необмежено-кратного, узагальнено-фактичного, потенційно-якісного й обмежено-кратного значень [1, с. 24 – 31]. Разом з цим, додатковим компонентом формування виступає контекстуальне оточення.

У текстовій системі кратність виявляється не лише в окремій дієслівній формі, але й у взаємодії з іншими лінгвістичними компонентами, які мають цю семантику. Такий аналіз сформувався у зв'язку з розвитком і поширенням функціонального аспекту мовознавства, зокрема, з теоретичним обґрунтуванням та розробкою функціональної граматики, де семантика кратності розглядається в аспекті функціонально-семантичної категорії (ФСК) кратності.

Як відзначає В.С. Храковський, семантична ознака кратності реалізується як сукупність двох пов'язаних значень: однократності й неоднократності. Одне з цих значень приєднується до значень предикатних, головним чином дієслівних, лексем, які мають цю семантичну ознаку. Проте значення ознаки кратності стосується не тільки дієслівної лексеми, але й ситуації, вираженої в реченні. Ознака кратності в системі української мови співвідноситься з відповідним функціонально-семантичним полем, що складається з трьох компонентів: 1) семантичних класів дієслів (предикатів) зі значенням кратності; 2) слів і словосполучень, що лексично (безпосередньо або опосередковано) виражають значення ознаки кратності й поєднуються із семантичними класами дієслів, які складають перший компонент ФСП; 3) граматичних категорій, спеціально призначених для вираження цієї семантичної ознаки, і / або граматичних категорій, що виражають це значення побіжно, а також будь-які граматичні засоби, які використовуються для вираження аналізованої семантичної ознаки.

Крім того, слід зауважити, що категорія кратності взаємодіє із системами темпоральності, таксисом та часовою локалізованістю.

На основі окреслених компонентів, які формують кратне значення, можна виділити три семантичні типи неоднократності: мультиплікативну, ітеративну (дискретну [за 6, 1987]) та дистрибутивну.

Мультиплікативна кратність має такі семантичні особливості:

- 1) у кожній із ситуацій, що входять у мультиплікативну множинність, беруть участь одні й ті ж суб'єкти;
- 2) мультиплікативна неоднократність монотемпоральна, оскільки ситуації, з яких вона складається, займають один безперервний період часу, що може бути як завгодно коротким або як завгодно тривалим.

Ситуація мультиплікативної кратності може бути реалізована формами теперішнього часу, які диференціюються в теперішньому актуальному див.:

*Снується красвидів плетениця,
Розтопленням сріблом блищать річки, –
То ж матінка-натура чарівниця
Розмотує свої стобарвні нитки.*

„Подорож до моря” [7, 56]

У цьому контексті власне кратне значення виражають форми НДВ *снується*, *розмотує* та форма багатократного РД *блищать*. Зазначені грамами формують категорійну семантику мультиплікативної кратності. У плані теперішнього часу між діями різних об'єктів можна встановити відношення одночасності (*снується плетениця – блищать річки – матінка-натура розмотує нитки*), які не впливають на реалізацію кратного значення.

Ще:

Поблискують черешеньки
 В листі зелененьким,
 Черешеньки *ваблять* очі
 Діточкам маленьким:
 Дівчаточко й хлоп'яточко
 Під деревцем *скачуть*,
Простягають рученята
 Та мало не плачуть.

„Вишеньки” [7, с. 117]

Тут власне кратне значення виражають форми *поблискують* (переривно-пом'якшувального РД), *скачуть* (багатократного РД), *простягають* (НДВ). У цьому темпоральному аспекті актуалізується мультиплікативна семантика кратності.

Плине білий човник, *хвилечка колише*,
Хвилечка гойдає;
Плине білий човник, вітер ледве *дише*,
 Ледве *повіває*.

„На човні” [7, с.122]

Власне кратне значення виражають форми *плине* (НДВ) і *колише*, *гойдає*, *дише*, *повіває* (багатократного РД). Ці форми утворюють ситуацію мультиплікативної кратності.

Місяченько світло і рожеве, й срібне,
Кида-розсипає,
Ряхтить, і *сяє* світло тес дрібне,
 Як вогонь *палає*.

„На човні” [7, с. 123]

У зазначеному контексті власне кратне значення виражають форми багатократного РД *кида-розсипає*, *ряхтить*, *сяє*, *палає*. Ці форми реалізують мультиплікативну ситуацію кратності.

В ньому серце живеє ще б'ється,
В ньому кров не застигла живая,
А над ним вже кружляє та в'ється
Птаства хижого чорная зграя;
Ржуть, хапають, їдять та шматують
При пажернім та лютім ячанні,
І кривавеє тіло батують,
Що тремтить при останнім сконанні.

„Негода” [7, с. 125]

Форми *б'ється*, *кружляє*, *в'ється*, *ржуть*, *хапають*, *їдять*, *шматують*, *батують*, *тремтить* належать до багатократного РД, а тому виражають власне кратне значення. У контексті реалізується мультиплікативна кратна ситуація.

І раб копає землю, *теше* камінь,
 і *носить* мул з ріки, і *ліпить* цеглу,
виводить мури; статуї великі,
запрягшись, возить самотужки й ставить,
 і щось *будує* вічне і величне,
 щось незрівнянне і потужно-гарне,
 мальоване, мережане, різьблене.

„Напис в руїні” [7, 383]

Власне кратне значення виражають форми НДВ *копає*, *теше*, *носить*, *ліпить*, *виводить*, *возить*, *будує*. Тут реалізується мультиплікативна кратна семантика, підкреслена встановленням відношень послідовності між діями одного суб'єкта в теперішньому часовому плані: *раб копає, теше, носить, ліпить, виводить, возить, будує*.

Ситуація, яка відбувається в теперішньому часі, може бути маніфестована формами майбутнього часу в значенні теперішнього актуального, на зразок:

Вдарить вал і *гукне*, мов з гармати,
 Скрізь по березі гук *залунає*;
Хоче море човна *розламати*,
Трощить, *ломить*, *ніском засипає*.

„Негода” [7, с. 124]

У цьому контексті представлені дієслівні форми майбутнього часу, які диференціюються в теперішньому актуальному: *вдарить, гукне, залунає*, та форми теперішнього часу в значенні теперішнього актуального: *хоче розламати, троцисть, ломить, засипає*. Власне кратне значення виражають форми *залунає* (початкового РД), *троцисть, ломить, засипає* (багатократного РД). Функціонування цих форм актуалізує мультиплікативну семантику кратності. Грамами *вдарить, гукне* (одноактного РД) та *хоче розламати* в умовах найближчого оточення набувають значення повторюваності.

У вираженні ситуації мультиплікативної кратності можуть брати участь не тільки дієслівні форми, але й кратні конструкції, а саме:

*То закриє личко, то відкриє -
А очиці, наче блискавиці,
Так і грають з-позід брівок темних!
Що за погляд в цієї чарівниці!*
„Татарочка” [7, с. 127]

Власне кратне значення виражає форма НДВ *грають*. Наявність кратної конструкції *то ... то* зумовлює актуалізацію мультиплікативної кратної ситуації, причому грамами *закриє, відкриє* набувають семи повтореності.

Значення мультиплікативної повтореності знаходить своє вираження і в аспекті минулого часу:

*І ледве струмки задзвеніли співоці,
Пташки заспівали дрібні, –
Вчувались дівчині веснянки дівочі,
Ввижались діброви рідні.*

„В магазині квіток” [7, с. 98]

У контексті представлені дієслівні форми минулого часу, які диференціюються у власне минулому: *задзвеніли, заспівали, вчувались, ввижались*. Власне кратне значення виражають форми початкового РД *задзвеніли, заспівали*. Ці форми актуалізують мультиплікативну кратну семантику, підкреслену встановленням відношень послідовності між діями різних об'єктів: *струмки задзвеніли, пташки заспівали – вчувались веснянки, ввижались діброви*. Під впливом найближчого оточення форми *вчувались, ввижались* набувають семи кратності.

Категорійне значення мультиплікативної кратності може бути виражене також формами недійсного способу, зокрема, наказового, пор.:

*Сім струн я торкаю, струна по струні,
Нехай мої струни лунають,
Нехай мої співи літають
По рідній коханій моїй стороні.*

„Settina” [7, с. 105]

У цьому контексті представлена дієслівна форма теперішнього часу в значенні теперішнього актуального: *торкаю* та форми наказового способу *нехай лунають, нехай літають*. Ситуацію мультиплікативної кратності реалізують форми дійсного й недійсного способів: *торкаю* (багатократного РД), *нехай лунають, нехай літають*.

Мультиплікативна кратна семантика в межах одного контексту може перетинатися з іншою категорійною семантикою, а саме:

*Ніч обгорнула біленькі хати,
Немов маленьких діточок мати,
Вітрець весняний тихенько дише,
Немов діток тих до сну колише.*

„Вечірня година” [7, с. 82]

У зазначеному контексті представлена дієслівна форма минулого часу в значенні власне минулого *обгорнула* та форми теперішнього часу із семантикою теперішнього актуального *дише, колише*. У першому темпоральному аспекті актуалізується семантика результативності, виражена формою *обгорнула*. Другий темпоральний аспект – форма мультиплікативної кратності, яку реалізують грамами багатократного РД *дише, колише*.

Ітеративній неоднократності притаманні дві семантичні особливості:

- 1) у кожній із ситуацій, що входять в ітеративну множинність, беруть участь одні й ті ж суб'єкти;
- 2) ітеративна неоднократність політемпоральна, тобто ситуації, що входять в ітеративну множинність, відбуваються в різний період часу.

У вираженні ітеративних кратних ситуацій беруть участь дієслівні форми, які у своєму лексикограматичному значенні мають або не мають семи повторюваності. Так, формальними показниками ітеративної кратної семантики можуть виступати кратні конструкції, а посилюють її лексичні детермінанти.

Ітеративна кратна ситуація може бути реалізована формами теперішнього часу, які диференціюються в теперішньому узуальному на зразок:

*Чого то часами, як сяду за діло,
Або як вже працю кінчаю я сміло,*

*Не раз се на мене, мов хмара яка,
Спадає сумная задума тяжка?* [7, с. 69]

Тут представлена дієслівна форма майбутнього часу *сяду* та форми теперішнього часу *кінчаю*, *спдає* в значенні теперішнього узуального. Категорійну повторювану ітеративну ситуацію формують кратні конструкції із сполучником *як* (*як сяду*, *як кінчаю*) та наявність лексичних детермінантів *часами*, *не раз*, які модифікують кратність, посилюючи її та надаючи їй періодичного характеру.

*Знов весна, і знов надії
В серці хворім оживають,
Знов мене колишуть мрії,
Сни про щастя навівають* [7, с. 156]

Власне кратне значення виражають форми багатократного РД *колишуть*, *навівають*. Тут актуалізується ітеративна, постійно-узуальна семантика кратності, посилена наявністю лексичних детермінантів *знов*, *знов*. Грамема *оживають*, яка в своєму лексико-граматичному значенні не має семи кратності, набуває її в умовах найближчого оточення.

Ітеративна кратна семантика актуалізується в плані минулого, див.:

*Про любов твою, друже, я марив не раз,
І від мрій отих серце так радісно билось,
Та прихильний твій погляд стрічав – і в той час
Так тривожно і сумно на серці робилось.*

„Про любов твою, друже...” [7, с. 212]

Власне кратне значення виражають форми багатократного РД *марив*, *билось*. У цьому темпоральному аспекті реалізується ітеративна кратна семантика, посилена лексичним детермінантом періодичної повторюваності *не раз*. Під впливом найближчого оточення грамеми *стрічав*, *робилось* набувають семи кратності. Треба відзначити, що тут дієслівні форми умовно формують два таксисні блоки з причинно-наслідковими відношеннями: *я марив – серце билось*, *погляд стрічав – сумно на серці робилось*. Між цими двома блоками встановлюються відношення послідовності, які підкреслюють кратність макроструктури.

Домінуючу ітеративну кратну семантику можуть модифікувати лексичні детермінанти, що виражають інші категорійні значення (на зразок тривалості, фазовості, часової локалізованості, результативності, статальності, лімітативності), пор.:

*Про необачну дівчину, що довго
За кужелем сиділа проти свята
І не молилася, й на дзвони не вважала,
І спати не лягала, от за те
До неї уночі з'являвся „перелесник”,
Не д'яволом з'являвся, не марою,
Спадав летючою зорею в хату,
А в хаті гарним парубком ставав,
Облесливим – речами і очима.
Він їй приносив дороги дарунки,
Стрічки коштовні й золоті квітки.
Він дівчину квітчав, і молодою
Свою називав, і коси розплітав їй,
Речами любими затроював їй серце
І поцілунками виймав із неї душу.
На ранок, як співали треті півні,
Зникав той „перелесник”, а дівчина
Уквітчана, убрана засипала
Камінним сном. А потім цілий день
Бліда ходила, мов яка сновида,
І тільки ждала, щоб настала ніч,
Щоб з „перелесником” стояти на розмові,
А тим розмовам був лихий кінець...
*** [7, с. 267]*

У зазначеному контексті представлені дієслівні форми минулого часу, які диференціюються в давноминулому: *сиділа*, *не молилася*, *не вважала*, *не лягала*, *з'являвся*, *з'являвся*, *спдавав*, *ставав*, *приносив*, *квітчав*, *називав*, *розплітав*, *затроював*, *виймав*, *співали*, *зникав*, *засипала*, *ходила*, *ждала*, *був*. Структура цього контексту зумовлює актуалізацію ітеративної, постійно-узуальної семантики кратності, яку підкреслює встановлення відношень послідовності між діями перелесника та дівчини: *він з'являвся*, *спдавав*, *ставав*, *приносив*, *квітчав*, *називав*, *розплітав*, *затроював*, *виймав*, *зникав*; *вона засипала*, *ходила*, *ждала*. Проте наявність лексичного детермінанта *довго* модифікує кратність у бік тривалості. Лексичний показник *на ранок* трансформує семантику кратності, додаючи контекстові семи локалізованості. Також значення кратності трансформується семантикою фазовості, яку виражає обставина *потім*.

Значення періодичної повторюваності може бути реалізоване і в аспекті майбутнього, коли форми майбутнього часу можуть бути диференційовані в значенні майбутніх повторюваних дій на зразок:

*І часто ти безсонними ночами
до любої труни шукатимеш стежок
і сльози литимеш старечими очами, –
від них сріблом горітиме сніжок.*

*** [7, с. 347]

Тут реалізується ітеративна, постійно-узуальна кратна семантика, посилена наявністю детермінанта *часто*. Дистрибутивна кратність також має дві семантичні особливості:

- 1) у кожній з однакових мікроситуацій, які входять до дистрибутивної множинності, представлені то-тожні й водночас не зовсім тожні набори учасників. Тобто в кожній з макроситуацій є як мінімум один учасник, що є одиничним представником певного сукупного учасника, загального для всіх макроситуацій, з яких складається дистрибутивна множинність;
- 2) всі мікроситуації, що входять у дистрибутивну множинність, сукупно складають одну макроситуацію, яка є монотемпоральною, тобто займає один період часу. Цей період можна оцінити як обмежено-тривалий, див.:

*Тим часом люди працюючі
розкинули майстерні сіті,
сільця поставили, пастки,
по куциках позасідали,
принадоньки понакладали,
та й ну ловить думки-пташки.*

„Легенда” [7, с. 422]

У контексті представлені дієслівні форми минулого часу, які диференціюються у власне минулому (*розкинули, поставили, позасідали, понакладали*) й інфінітивна форма з модальною часткою *ну ловить*. Власне кратне значення виражають форми *розкинули, поставили, позасідали, понакладали* (дистрибутивного РД) та *ну ловить*. Форми *розкинули, поставили, позасідали, понакладали* актуалізують дистрибутивну кратну ситуацію, яку модифікує семантика мультиплікативу, виражена графемою *ну ловить*, де частка *ну* в поєднанні з інфінітивом указує на енергійний початок дії в минулому і відповідає значенню „давай ловить”.

Трапляються контексти, у яких поєднується декілька темпоральних планів вираження. Проте, утворюючи єдину макроструктуру, ці часові аспекти актуалізують загальну ситуацію повторюваності, див.:

*Уста говорять: „він навіки згинув!”
А серце каже: „ні, він не покинув!”
Ти чуєш, як бринить струна якась тремтяча?
Тремтить-бринить, немов сльоза гаряча,
Тут в глибині і б’ється враз зі мною:
„Я тут, я завжди тут, я все з тобою!”
Так, завжди, чи в піснях забути хочу муку,
Чи хто мені стискає дружньо руку,
Чи любая розмова з ким ведеться,
Чи поцілунок на устах озветься,
Струна бринить лагідною луною:
„Я тут, я завжди тут, я все з тобою!”*

*** [7, с. 330]

Тут представлені дієслівні форми теперішнього часу, які диференціюються в теперішньому актуальному (*говорять, каже, чуєш, бринить, тремтить-бринить, б’ється*), форми теперішнього часу в значенні теперішнього узуального (*забути хочу, стискає, ведеться, бринить*) та форма майбутнього часу в значенні теперішнього узуального (*озветься*). У першому темпоральному аспекті актуалізується мультиплікативна семантика кратності, яку виражають форми *говорять, каже (НДВ), і бринить, тремтить-бринить, б’ється* (багатократного РД). У другому темпоральному аспекті реалізується ітеративна, постійно-узуальна ситуація кратності, підкреслена структурою зі сполучником *чи* та посилена лексичним детермінантом *завжди*. Таким чином, домінуючою семантикою цього контексту є мультиплікативна кратність, трансформована ітеративним повторенням значенням.

Дослідження доводить, що для поетичного мовлення характерною є реалізація категорійної семантики кратності у всіх зовнішньотемпоральних планах (теперішньому, минулому й майбутньому). У вираженні цієї семантики переважно беруть участь дієслівні форми багатократного РД або НДВ, а також лексичні детермінанти, здатні передавати повторюваність подій. У ході аналізу виявилось, що значення кратності може бути інваріантним або ж модифікованим іншими категорійними значеннями (на зразок фазовості, часової локалізованості тощо). Перспективним є вивчення кратної семантики у зв’язку з іншими категорійними значеннями (перфектності, статальності, лімітативності тощо).

Джерела та література

1. Бондарко А.В. Вид и время русского глагола: (Значение и употребление). – М.: Просвещение, 1971. – 239 с.

2. Бондарко А.В. Функциональная грамматика. – Л.: Наука, 1984. – 136 с.
3. Бондарко А.В. Функциональная грамматика. Качественность. Количественность. – С.-П.: Наука, 1996. – 263 с.
4. Бондарко А.В. Функциональная грамматика. Теория значения в системе функциональной грамматики. – М.: Языки славянской культуры, 2002. – 736 с.
5. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови. – К.: Пульсари, 2004. – 398 с.
6. Теория функциональной грамматики: Введение. Аспектуальность. Временная локализованность. Таксис. – Л., 1987. – 298 с.
7. Українка Леся. Поезії. Том I. – Київ: Радянський письменник, 1961. – 527 с.
8. Шелякин М.А. Категория вида и способы действия русского глагола. – Таллин, 1983. – 223 с.
9. Шелякин М.А. Функциональная грамматика русского языка. – М.: Русский язык, 2001. – 288 с.

Дуваджиева Э. Н.

ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ОБОГАЩЕНИЯ СЛОВАРНОГО ЗАПАСА МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО ОБУЧЕНИЯ В УСЛОВИЯХ СИНХРОННОГО ИЗУЧЕНИЯ НЕСКОЛЬКИХ ЯЗЫКОВ

В полилингвильном Крыму сложилась особая языковая ситуация. Согласно Конституции АРК в регионе наряду с государственным украинским языком обеспечивается функционирование и развитие, использование и защита русского, крымскотатарского языков, а также языков других национальностей (статья 10 Конституции АРК) [7, с.12]. В таких условиях изучение нескольких языков, не только на разговорно-бытовом, но и на узкоспециализированном уровнях, начиная с раннего возраста, становится социально необходимым и в дальнейшем способствует формированию языковой, лингвистической, и коммуникативной компетенции учащихся, гармонизации межэтнических отношений, культурному взаимообогащению народов Крыма, развитию функционального билингвизма и трилингвизма.

В соответствии с государственной программой развития украинского и других национальных языков в Украине, актуальным с позиции коммуникативно-деятельностного изучения языка является развитие и обогащение словаря ученика в различных сферах общения.

Наши исследования свидетельствуют, что дети 6–7 лет приходят в школу с достаточно ограниченным словарным запасом (19,8 %), который под конец первого года обучения увеличивается на 24 % [6, с 80]. Таким образом, уровень овладения учениками лексикой, а в частности русскоязычными учениками украинской лексикой, не является ограниченным.

Одной из причин такого состояния, по мнению Т. Коршуна, является незнание учителями методики отбора слов [8, с.18], в частности терминологической лексики обслуживающей учебный предмет “Трудовое обучение”, для усвоения их учениками и активизации в речи. Проблема рационального отбора языкового, преимущественно словарного материала для усвоения его учениками начальных классов является одной из центральных в современной лингвометодике.

В результате синхронного функционирования различных языков в Крыму в настоящее время сложилось несколько видов стихийного дву- и многоязычия: крымскотатарско-русского, крымскотатарско-украинского, русско-украинского, русско-крымскотатарского, крымскотатарско-русско-украинского и др., которые реализуются, в основном, в разговорно-бытовой сфере коммуникации. Инновационные подходы к обучению младших школьников на уроках трудового обучения дают возможность педагогического управления процессами обогащения словарного запаса младших школьников специальной терминологической лексикой предмета “Трудовое обучение” на русском и украинском языках в контексте формирования и развития паритетного двуязычия.

Цель данной статьи – обоснование актуальности проблемы обогащения словарного запаса младших школьников терминологической лексикой в контексте развития функционального паритетного двуязычия и определение возможных лингвистических, методических путей ее решения.

Приоритетной целью современного языкового образования является формирование современной языковой личности, конкурентоспособной в существующей социально-языковой среде. При чем эта цель может быть реализована и на уроках неязыкового цикла. Широкие возможности в этом направлении дает изучение лексики, связанной с такой сферой, как “Трудовое обучение”. В связи с этим актуализировалась необходимость в обогащении словаря младших школьников терминологической лексикой трудового обучения на изучаемом украинском языке и формировании функционального двуязычия не только на бытовом, но и на узкоспециализированном уровнях. Обогащение словарного запаса младших школьников и повышение уровня коммуникативной компетенции учащихся в сфере трудового обучения на изучаемом украинском языке, кроме того, расширяет функциональные возможности изучаемого языка в регионе.

Проблемой обогащения словарного запаса младших школьников занимаются многие лингвисты, методисты, дидакты. Обогащению словарного запаса младших школьников в процессе изучения русских народных сказок посвящена работа Бирюк Л. Я.

Проблемой обогащения словарного запаса младших школьников лексикой произведений детской литературы XII в. в процессе изучения грамматико-орфографического материала занимается Гирич З. И.

Исследования процесса обогащения словарного запаса младших школьников синонимами как средствами выразительности речи нашли отражение в трудах Пономаревой К. И.